ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Miloslava Výborného a soudců JUDr. Michala Mazance a JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., v právní věci žalobce: **S. Z.**, zast. Mgr. Sylvou Šiškeovou, advokátkou se sídlem Jakubské náměstí 4, Brno, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 25, Praha 5, proti rozhodnutí žalované ze dne 3. 3. 2016, čj. X, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 7. 6. 2017, čj. 41 Ad 13/2016-88,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

III. Žalované **se nepřiznává** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I.
Vymezení věci

[1] Rozhodnutím žalované ze dne 3. 12. 2015, čj. X, byl žalobci podle § 29 odst. 1 písm. g) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, v relevantním znění, s přihlédnutím k čl. 12, 16 odst. 1 a 30 odst. 3 Smlouvy mezi Českou republikou a Ruskou federací o sociálním zabezpečení č. 57/2014 Sb. m. s. (dále jen „Smlouva“) přiznán starobní důchod ve výši 961 Kč měsíčně, a to ode dne 20. 8. 2015. Proti rozhodnutí žalované ze dne 3. 12. 2015 podal žalobce námitky; výrokem I. napadeného rozhodnutí žalovaná předchozí rozhodnutí změnila tak, že od 20. 8. 2015 přiznala žalobci starobní důchod ve výši 1 007 Kč a výrokem II. téhož rozhodnutí od lednové splátky důchodu v roce 2016, podle

vyhlášky Ministerstva práce a sociálních věcí č. 244/2015 Sb., zvýšila žalobcův starobní důchod na 1 014 Kč. Důvodem změny bylo zjištění žalované, že žalobci byl za období od 1. 11. 2002 do 31. 12. 2002 chybně započten vyměřovací základ ve výši 10 161 Kč.

[2] Žalobu proti tomuto rozhodnutí Krajský soud v Brně zamítl.

[3] Krajský soud konstatoval, že mezi účastníky je sporná otázka, která ze stran Smlouvy je příslušná ke zhodnocení doby pojištění stěžovatele získané do 31. 12. 2008. Stěžejním přitom bylo posouzení otázky, na území kterého státu měl žalobce ke dni 31. 12. 2008 trvalé bydliště. Krajský soud souhlasil v posouzení této otázky se žalovanou; k uvedenému datu nebyl žalobce odhlášen z ruské evidence. Ke zhodnocení veškerých dob pojištění získaných do dne 31. 12. 2008 je proto příslušný ruský nositel důchodového pojištění (čl. 30 odst. 3 Smlouvy). Jestliže byl žalobce ke dni 31. 12. 2008 hlášen k trvalému pobytu v obou státech, je třeba vycházet z toho, že trvalé bydliště žalobce bylo na území státu, jehož byl ke dni 31. 12. 2008 státním občanem, tj. Ruské federace [čl. 13 Ujednání mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí České republiky a Ministerstvem práce a sociální ochrany Ruské federace k provádění Smlouvy ze dne 8. 12. 2011, vyhlášeného pod č. 58/2014 Sb. m. s. (dále jen „Ujednání“].

II. Argumenty kasační stížnosti a vyjádření žalované

[4] Žalobce (dále jen „stěžovatel“) kasační stížnost co do obsahu opřel o důvody uvedené v § 103 odst. 1 písm. a), b) a d) s. ř. s.

[5] Stěžovatel namítl, že krajský soud nesprávně posoudil věc po právní stránce. Uvedl, že v jeho případě byla důvodem pro nezapočtení doby pojištění od 1. 9. 1997 do 31. 12. 2008 skutečnost, že „*nebyl dle tvrzení žalované rozvázán ze svazku trvalého pobytu v Ruské federaci*“. V projednávané věci stěžovatel nepředložil odhlášení z evidence na území smluvní strany své státní příslušnosti při žádosti o přiznání starobního důchodu. Podle stěžovatele je stěžejní, že ustanovení čl. 13 odst. 1 a 2 Ujednání zakotvuje vyvratitelnou domněnku, která platí pouze do doby, dokud se neprokáže, že předpokládané skutečnosti nejsou dány. Pro posouzení věci bylo stěžejní, že stěžovatel splnil zákonné podmínky dle zákona o pobytu cizinců; do dubna 2003 pobýval na území České republiky na základě povolení k dlouhodobému pobytu a od dubna 2003 získal na území České republiky trvalý pobyt. Stěžovatel namítl, že je nepřijatelné, aby interpretace právní normy žalovanou zapříčinila tak extrémní nesoulad s realitou. Stěžovatel podotkl, že je schopen doložit důkazy o tom, že na území České republiky trvale pobýval od roku 1999 a byl zde výdělečně činný, odváděl veškeré povinné platby a žil dobré víře, že získal rozhodnou dobu pojištění pro účely přiznání starobního důchodu.

[6] Dle stěžovatele je hlavním smyslem ustanovení čl. 13 Ujednání zamezení zneužití dvojího započtení dob pojištění. V jeho případě bylo však takové započtení zcela vyloučeno; konstatoval, že při soudním jednání objasnil, že registrace je v Ruské federaci pouze formální a pokud by byla zrušena, byl by mu citelně znesnadněn vstup do země původu. Stěžovatel uvedl, že na území Ruské federace nepobírá za sporné období dávku důchodového pojištění a toto období nebylo zohledněno ani českým nositelem pojištění.

[7] Stěžovatel uvedl, že odhlášení z evidence na územní smluvní strany své státní příslušnosti má význam pouze tehdy, pokud žadatelé o dávku žádají pouze v jedné zemi. Podle stěžovatelova přesvědčení došlo v důsledku přepjatého formalismu k zásahu do jeho veřejného subjektivního práva, neboť žalovaná v souzené věci vycházela pouze z jazykového výkladu, aniž by přihlédla k hlavnímu účelu Smlouvy. Uzavřel, že žalovaná měla provést „*objektivně-teleologický*“ výklad, který by plně sledoval účel přijaté Smlouvy.

[8] Stěžovatel nesouhlasil ani s celkovým odůvodněním napadeného rozsudku. Podle něj krajský soud využil pouze judikaturu Nejvyššího správního soudu, nezohlednil přitom odlišnosti projednávané věci a nevypořádal se se všemi žalobními tvrzeními stěžovatele.
[9] Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud věc buď sám posoudil, případně aby předložil věc rozšířenému senátu Nejvyššího správního soudu z důvodu změny právního názoru.

[10] Žalovaná se ve vyjádření ke kasační stížnosti ztotožnila s názorem krajského soudu, shrnula zjištěné skutkové okolnosti a odkázala na čl. 30 odst. 3 Smlouvy a čl. 13 Ujednání. Konstatovala, že skutečnost, že stěžovatel nebyl odhlášen z evidence na území smluvní strany své státní příslušnosti, tj. Ruské federace, brání tomu, aby doby pojištění stěžovatele před 1. 1. 2009 byly vzaty v úvahu pro výpočet starobního důchodu podle českých právních předpisů. Žalovaná navrhla, aby Nejvyšší správní soud kasační stížnost jako nedůvodnou zamítl.

III. Posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[11] Nejvyšší správní soud nenalezl žádné formální vady či překážky projednatelnosti kasační stížnosti, a proto přezkoumal jí napadený rozsudek v rozsahu a v rámci kasační stížností uplatněných námitek, zkoumaje přitom, zda napadené rozhodnutí či jemu předcházející řízení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[12] Kasační stížnost není důvodná.

[13] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval námitkou, podle níž krajský soud nevypořádal všechna žalobní tvrzení a v odůvodnění napadeného rozsudku vycházel pouze z judikatury Nejvyššího správního soudu.

[14] Námitka není důvodná.

[15] Krajský soud srozumitelným a přezkoumatelným způsobem uvedl, proč se přiklonil k závěrům vyjádřeným žalovanou. Zohlednil přitom všechny aspekty daného případu a dospěl k závěru, že v obdobné věci jiných účastníků bylo Nejvyšším správním soudem již rozhodnuto; zcela správně proto vyšel z právních úvah již dříve učiněných Nejvyšším správním soudem.

[16] Ani ostatní kasační námitky nejsou opodstatněné.

[17] Předmětem nyní projednávané věci bylo posouzení právní otázky, která ze stran Smlouvy je příslušná ke zhodnocení doby pojištění získané stěžovatelem v době do 31. 12. 2008. V posuzované věci nebylo mezi účastníky sporné, že stěžovatel je státním občanem Ruské federace a v předmětné době žil, pracoval a odváděl pojistné na sociální zabezpečení v České republice. Stěžovatel však žalované v průběhu řízení sdělil, že není vyvázán z registrace Ruské federace.

[18] Podle čl. 30 odst. 3 Smlouvy se pro stanovení nároků na důchody a dávky podle této smlouvy přihlédne také k dobám pojištění (zaměstnání), které byly získány před vstupem této smlouvy v platnost. Přitom doby pojištění (zaměstnání) získané do 31. 12. 2008 na území jedné ze smluvních stran vezme v úvahu ta smluvní strana, na jejímž území měla osoba k tomuto dni trvalé bydliště, avšak pouze v rozsahu, ve kterém nejsou tyto doby již zhodnoceny pro stanovení výše důchodu nebo dávky přiznané druhou smluvní stranou, a za předpokladu, že daná osoba získala k uvedenému datu alespoň 1 rok pojištění podle právních předpisů smluvní strany, která má podle tohoto odstavce doby pojištění (zaměstnání) vzít v úvahu. Pokud nebude tato podmínka splněna, doby pojištění (zaměstnání) vezme v úvahu ta smluvní strana, podle jejíchž právních předpisů byly skutečně získány.

[19] Podle čl. 13 odst. 1 Ujednání se pro účely provádění Smlouvy má za to, že pracovníci a jejich rodinní příslušníci legálně trvale bydlí nebo přechodně pobývají na území smluvních stran své státní příslušnosti, nepředloží-li doklady potvrzující trvalé bydliště nebo přechodný pobyt na území druhé smluvní strany a odhlášení z evidence na území smluvní strany své státní příslušnosti. Při tom legální trvalé bydliště nebo přechodný pobyt a odhlášení z evidence na území smluvních stran se posuzuje na základě dokladů a v souladu s postupem stanoveným právními předpisy příslušné smluvní strany. Podle odst. 2 se ustanovení odstavce 1 použijí také pro účely určení místa trvalého bydliště ke dni 31. 12. 2008 pro účely provádění článku 30 odstavce 3 Smlouvy.

[20] Jak uvedl již krajský soud, skutkově a právně obdobným případem se již Nejvyšší správní soud dříve zabýval např. v rozsudku ze dne 9. 3. 2017, čj. 9 Ads 228/2016-28, ve kterém mj. uvedl, že z čl. 30 odst. 3 Smlouvy a čl. 13 Ujednání *„jasně vyplývá, že pro určení režimu dob pojištění do 31. 12. 2008 je rozhodné pouze místo trvalého bydliště pracovníka. Další skutečnosti (místo výkonu práce, právní řád, kterým se v té době řídily související vztahy, respektive otázka, kde pracovník odváděl pojistné na sociální zabezpečení) jsou proto irelevantní. Zjišťování místa trvalého bydliště dále rozvádí čl. 13 ujednání, který konkrétně zavádí domněnku místa trvalého bydliště ve státě, jehož je pracovník příslušníkem. Vyvrátit ji lze předložením dokladů o trvalém bydlišti na území druhé smluvní strany a* [zároveň - pozn. NSS] *o odhlášení z evidence na území smluvní strany své státní příslušnosti.“* Ujednání je aktem *„mezi ústředními orgány české a ruské státní správy, které navazuje na smlouvu, s jehož přijetím samotná smlouva počítá (viz její čl. 23) a jehož cílem je upřesnit postupy při aplikaci smlouvy v praxi. Článek 13 konkrétně definuje místo trvalého bydliště pracovníka tak, aby bylo možné určit právě jedno takové místo, čímž přispívá k naplnění základního účelu smlouvy – určení právě jednoho státu, který vezme určité doby pojištění v úvahu.“* Citované články Smlouvy a Ujednání svědčí o jednoznačné vůli České republiky a Ruské federace, přičemž *„změna režimu dob pojištění získaných do 31. 12. 2008 a po tomto datu nevede k tomu, že by byl některým pracovníkům starobní důchod upírán,* […] *mění se pouze pravidla pro*

určení státu, který má vzít tyto doby pojištění v úvahu." V rozsudku ze dne 30. 3. 2017, čj. 1 Ads 330/2016-28, Nejvyšší správní soud konstatoval, že argumentace, dle které přichází užití čl. 13 Ujednání v úvahu teprve tehdy, pokud panují pochybnosti o místě trvalého pobytu, je mylná, neboť místo trvalého bydliště je rozhodným kritériem, které je třeba prověřovat u všech dob pojištění získaných do 31. 12. 2008.

[21] Z výše uvedeného je zřejmé, že v případě stěžovatele bylo na místě aplikovat čl. 30 odst. 3 Smlouvy a pro tyto účely posoudit místo jeho trvalého bydliště v souladu s čl. 13 Ujednání. Tvrzení stěžovatele, že odhlášení z trvalého pobytu ve smyslu Ujednání se vyžaduje jen u občanů, kteří starobní důchod žádají pouze v jednom ze smluvních států (a tedy se na jeho případ nevztahuje), nemá oporu v platném právu. Stěžovatel je státním příslušníkem Ruské federace. Jak plyne z jeho tvrzení uvedených před žalovanou a krajským soudem, v rozhodné době byl i nadále hlášen k trvalému pobytu v Ruské federaci, jakkoliv fakticky pobýval na území České republiky. Tvrzené důvody, pro které si stěžovatel zachoval své trvalé bydliště v Ruské federaci (tj. složitý návrat do vlasti v případě, že by trvalé bydliště pozbyl), jsou sice pochopitelné, avšak z hlediska nyní posuzované věci právně bezvýznamné.

[22] Na základě výše uvedeného tak Nejvyšší správní soud ve shodě s krajským soudem dospěl k závěru, že žalovaná nemohla zohlednit doby pojištění získané stěžovatelem do 31. 12. 2008, neboť podle čl. 30 odst. 3 Smlouvy tyto doby vezme v úvahu ta strana Smlouvy, na jejímž území má stěžovatel trvalé bydliště, jak je vymezeno pro účely Smlouvy v čl. 13 Ujednání. V řízení před žalovanou bylo prokázáno, že stěžovatel měl v uvedené době trvalé bydliště ve smyslu čl. 13 Ujednání na území Ruské federace.

[23] Podle § 17 odst. 1 s. ř. s. „*Dospěl-li senát Nejvyššího správního soudu při svém rozhodování k právnímu názoru, který je odlišný od právního názoru již vyjádřeného v rozhodnutí Nejvyššího správního soudu, postoupí věc k rozhodnutí rozšířenému senátu. Při postoupení svůj odlišný právní názor zdůvodní.*"

[24] V nyní projednávané věci však zákonný předpoklad pro uvedený postup naplněn nebyl. Rozhodující senát závěry vyplývající z předcházející judikatury zdejšího soudu, zde citované výše v odst. [20], sdílí. Rozhodně přitom uvedené závěry (převzaté i krajským soudem) nepovažuje za rozporné s ústavně konformními interpretačními metodami. Na rozdíl od stěžovatele nemá za to, že by se těmito výklady dostávalo posouzení stěžovatelovy věci „*pro ignorování skutkového stavu*" do „*rozporu s principy spravedlnosti*" či že by jimi pro „*přepjatý právní formalismus došlo k zásahu do* [stěžovatelova] *veřejného subjektivního práva*" v rozporu s Listinou základních práv a svobod, Mezinárodním paktem o hospodářských, kulturních a sociálních právech i Evropskou sociální chartou.

IV. Závěr a náklady řízení

[25] Pro uvedené dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je nedůvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. O věci přitom rozhodl bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s. Důvody, pro něž byla kasační stížnost zamítnuta, nepřekvapivě následují recentní judikatorní závěry Nejvyššího správního soudu vyjádřené

v obdobné právní věci v rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 1. 2018, čj. 5 Ads 231/2017-23.

[26] O náhradě nákladů řízení rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1, ve spojení s § 120, s. ř. s. Stěžovatel neměl ve věci úspěch, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalované v řízení o kasační stížnosti žádné náklady nad rámec běžné úřední činnosti nevznikly, a proto jí soud náhradu nákladů nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **nejsou** opravné prostředky přípustné.

V Brně 28. února 2018

JUDr. Miloslav Výborný
předseda senátu